

Макроекономічний огляд

Банківська система в умовах війни

П'ЯТНИЦЯ, 18 БЕРЕЗНЯ 2022

Українська банківська система досить добре справляється з безпрецедентною кризою, викликаною повномасштабною війною росії проти України. Більшість банківських послуг залишаються доступними у тій мірі, в якій їхнє надання не ставить під загрозу безпеку клієнтів та працівників банків. До цього часу рівень ліквідності банків не був приводом для занепокоєння завдяки великому запасу високоякісних ліквідних активів та помірному відтоку клієнтських коштів. Проте ризики можуть зрости, оскільки притік нових коштів на рахунки ймовірно знизиться. Ризики прибутковості та капіталу будуть ключовими середньостроковими ризиками банківського сектору. Ми очікуємо, що більшість банків завершать 2022 рік із від'ємним капіталом через пов'язані з війною наслідки. Тому НБУ змушений буде дотримуватися політики пом'якшення регуляторних вимог цього та наступного року.

- Банківська система успішно адаптувалася до роботи в умовах воєнного часу та продовжує функціонувати відносно добре. Банки мають ефективні плани безперервної діяльності та плани відновлення, що допомагає їм продовжувати операційну діяльність у тих регіонах, де не проходять активні бойові дії. Досвід віддаленої роботи в періоди ковідних локдаунів виявився корисним для банків.
- На самому початку війни два банки (із 71) непрямо належали російському уряду (дочірні банки російського Сбербанку та ВЕБ) та були негайно ліквідовані. Ці два банки сукупно мали 2% активів сектору, і їхнє закриття не мало помітного впливу на роботу банківської системи.
- У тих регіонах, де перебуває російська армія або є ризик її вторгнення, більшість відділень банків зачинені. Проте на початку тижня майже в половині регіонів працювало понад 90% відділень системно важливих банків. У Києві на початку тижня працювало приблизно одне відділення з десяти.
- Початок війни змусив НБУ встановити ліміти на зняття готівки, які на сьогодні становлять 100 000 грн для гривневих рахунків та 30 000 грн для валютних рахунків (в еквіваленті).
- Ліміти на безготівкові платежі не запроваджувалися, бізнес та фізичні особи можуть без обмежень робити перекази в межах України.
- Усі платіжні системи працюють належним чином. Супермаркети, заправні станції та аптеки приймають платежі банківськими картами. Безготівкові платежі подекуди є єдиним доступним способом оплати в тих регіонах, де доставка готівки ускладнена. Малі та середні підприємства все ж часто надають перевагу готівковим розрахункам клієнтів.

- Банки поповнюють банкомати готівкою там, де це відносно безпечно. Проте часто банки самостійно встановлюють досить низькі денні ліміти на зняття готівки з банкоматів.
- Щоб посилити захист банківських даних, НБУ в терміновому порядку дозволив банкам зберігати інформацію в хмарних сховищах, розташованих у ЄС, США, Великобританії, Канаді. Така можливість знижує ризики втрати даних у разі фізичного пошкодження серверів із інформацією в Україні.
- Банківський сектор залишається ліквідним як у гривні, так і в іноземній валюті. База фондування від початку війни була досить стабільною. Посадовці НБУ повідомили, що за період з 24 лютого до 15 березня гривневі кошти фізичних осіб у банках виросли на 16% завдяки виплатам зарплат та соціальних платежів. Водночас витрати домогосподарств та зняття ними готівки суттєво знизилися під час війни. Кошти юридичних осіб скоротилися на 5% як у гривні, так і в іноземній валюті.
- Банки наразі почуваються комфортно в частині ліквідності завдяки дуже великим запасам високоякісних ліквідних активів (ВЛА), які вони акумулювали до початку війни. Лише у двох банків норматив покриття ліквідністю (LCR) був меншим за 150% (мінімальна регуляторна вимога – 100%), а в більшості банків він перевищував 200% перед початком війни.
- Проте в майбутньому не можна виключати, що чисті відтоки коштів із банків зростуть. Надходження на рахунки клієнтів будуть зменшуватися через суттєве зниження ділової активності та зростання безробіття. Банки можуть використовувати стандартні доступні інструменти рефінансування, забезпечені урядовими цінними паперами. Додатково НБУ надав банкам можливість отримувати незабезпечені кредити рефінансування обсягом до 30% коштів домогосподарств, які банки тримали до війни.
- Майже всі банки запропонували клієнтам кредитні канікули. Це було не вимогою закону, а добровільним рішенням самих банків. Кожен банк може пропонувати клієнтам такі умови кредитних канікул, які вважає найприйнятнішими. Найбільш типовий підхід полягає у відтермінуванні повернення основної суми кредиту та суттєвому зниженні процентів за кредитом до кінця травня. Деякі банки тимчасово встановили за споживчими кредитами символічну ставку на рівні 0.1%.
- Багато великих банків (проте не всі) залишили кредитні ліміти доступними для своїх роздрібних клієнтів. Фізичні особи різко збільшили використання карткових кредитів у перші дні війни, проте загальний роздрібний кредитний портфель скорочується від початку березня. Портфель кредитів бізнесу залишається практично незмінним від початку війни.
- Багато банків підтверджують готовність надавати нові кредити тим підприємствам та секторам, які є критичними в період війни. Зокрема, вони підтверджують готовність задовольнити попит фермерів на кредитні ресурси, щоб ті змогли провести посівну. До того ж уряд запровадив програму часткового гарантування таких кредитів, щоб кредитні ризики банків залишалися контрольованими. Також уряд і надалі зберігає програми компенсації процентних ставок за кредитами бізнесу.
- З точки зору фінансового результату банки неодмінно зіткнуться з дуже серйозними викликами. Комісійні доходи дуже різко впали від початку війни через зниження ділової активності та обсягів платежів. Процентні доходи також помітно скоротяться через впровадження банками кредитних канікул, які подекуди дають змогу позичальникам платити лише символічні проценти. Проте найбільшим викликом для банків стане різке погіршення якості кредитного портфелю та

пов'язане з цим зростання відрахувань до резервів. Після завершення кредитних канікул банки отримають великі обсяги заявок на проведення реструктуризацій. Також багато клієнтів ймовірно повідомлять про неможливість обслуговувати кредити через шкоду, яку війна завдала їхньому бізнесу.

- Можна з великою достовірністю стверджувати, що навіть у разі швидкого закінчення війни банки змушені будуть визнати суттєві збитки від втрати матеріальних активів та від знецінення кредитного портфелю. Ці збитки з'їдять капітал банків. Ми очікуємо, що більшість банків, у тому числі системно важливих, матимуть від'ємний капітал наприкінці 2022 року. У майбутньому воєнні репарації від росії можуть стати одним із джерел капіталізації банків.
- НБУ змушений буде дотримуватися політики регуляторних послаблень для банків та дозволяти їм працювати навіть у разі, якщо ті порушуватимуть нормативи ліквідності та капіталу. Зміни до законодавства, які дозволяють регулятору тимчасово залишати на ринку недокапіталізовані банки, уже були затверджені парламентом. Після завершення війни НБУ ймовірно дотримуватиметься підходів, які вже були апробовані під час кризи 2015-16 років: банки отримають достатньо часу для того, щоб покращити фінансовий стан та знову виконувати стандартні пруденційні нормативи.

Бізнес центр "Леонардо", 11-й пов.
вул. Богдана Хмельницького, 19-21
Київ, 01030 Україна
Телефон: +38 044 3777040

WEB www.icu.ua

АНАЛІТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Віталій Ваврищук

керівник підрозділу
макроекономічних досліджень
vitaliy.vavryshchuk@icu.ua

Тарас Котович

старший фінансовий аналітик,
державний борг
taras.kotovyach@icu.ua

Дмитро Дяченко, CFA

фінансовий аналітик
dmitriy.dyachenko@icu.ua

Олександр Мартиненко

керівник підрозділу аналізу корпорацій,
небанківський сектор
alexander.martynenko@icu.ua

Михайло Демків

фінансовий аналітик,
банківський сектор
mykhaylo.demkiv@icu.ua

ТОВ «ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КАПІТАЛ УКРАЇНА» Ліцензії НКЦПФР на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку: дилерська діяльність – АЕ 263019, брокерська діяльність – АЕ 263018, депозитарна діяльність депозитарної установи – АЕ 286555, діяльність андерайтера – АЕ 263020.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ / РОЗКРИТТЯ ДОДАТКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Цю аналітичну публікацію підготовлено у ТОВ «Інвестиційний капітал Україна» суто для інформаційних цілей для своїх клієнтів. Вона не є інвестиційною порадою або пропозицією продати чи купити будь-який фінансовий інструмент. Тоді як було вжито відповідних заходів, щоб опублікована інформація не була неправдивою чи вводила в оману, ТОВ «Інвестиційний капітал Україна» не робить заяв, що вона є повною і точною. Інформація, що міститься у цій публікації, може бути змінена без жодних попереджень. Захист авторських прав та права на базу даних присутні в цій публікації, і її не може відтворити, поширити або опублікувати будь-яка особа для будь-яких цілей без попередньої згоди ТОВ «Інвестиційний капітал Україна». Усі права захищено. Будь-які інвестиції, згадані тут, можуть включати значний ризик, не обов'язково у всіх юрисдикціях, можуть бути неліквідними і не можуть бути прийнятними для всіх інвесторів. Вартість або дохід згаданих тут інвестицій можуть змінюватися або залежати від обмінного курсу. Історичні дані не можуть бути підставою для майбутніх результатів. Інвестори мають робити власні дослідження та приймати рішення, не покладаючись на цю публікацію. Лише інвестори зі значними знаннями й досвідом у фінансових питаннях, спроможні оцінити переваги та ризики, мають розглядати інвестиції в будь-якого емітента або ринок, а інші особи не повинні робити жодних дій на підставі цієї публікації.

Будь-ласка надсилайте запит про додаткову інформацію із цього звіту на research@icu.ua.